

Van-e jövőjük a műszaki könyvtáraknak és információs központoknak Szlovákiában?

Az 1989. novemberi fordulat után Csehszlovákiában – és így természetesen Szlovákiában is – szét-eselt a tudományos-műszaki-gazdasági tájékoztatás rendszere, amely korábban – a 21/85. számú műszaki és beruházásfejlesztési bizottsági határozat alapján – a népgazdasági irányítás rendszerét követve építkezett.

A műszaki könyvtárak és információs központok sorsa azóta meglehetősen spontánul alakul. Ez a könyvtári és információs tevékenység módszereinek változásában, főként számítógépesítésében, a kölcsönös tájékoztatás elmaradásában, a működési feltételek felettlőbb egyenlőtlen alakulásában, a könyvtári szolgálat alapvető nyilvántartásainak elhanyagolásában egyaránt megnyilvánul.

A *Szlovák Műszaki Könyvtár* (Slovenská technická knižnica – SITK) az iménti nehézségek ellenére is arra törekszik, hogy lehetőleg hiánytalanul kövesse és regisztrálja a fejleményeket (e célból külön számítógépes nyilvántartást hozott létre). E nyilvántartásból megállapítható, hogy

- ▶ fog a műszaki könyvtárak és információs munkahelyek száma (1989 végén 360 ilyen szolgáltató hely volt, 1991. március végén már csak 330);
- ▶ a vállalatok több részre való "hasadása" valamelyest ellensúlyozza a számszerű fogyást;
- ▶ sok a "befagyasztott", azaz működését ideiglenesen felfüggesztett könyvtár;
- ▶ csökken a könyvtárosok és a szaktájékoztatók száma;
- ▶ a drágulás miatt az állománygyarapítási keretek értéke lényegesen kisebbé válik, mégha azok nagyságrendje 1989-hez képest nem is változott;
- ▶ a könyvtárosoknak és a szaktájékoztatóknak mindinkább egyéb – nemzetközi együttműködési, tolmács- és fordítói – feladatokat is vállalniuk kell.

Ha a pénzügyi nehézségek sokáig eltartanak, számolni kell számos sikeres dokumentációs, adatbázis-építő tevékenység "befulladásával". Nagy az összevisszaság a számítógépesítési próbálkozásokban is, már ahol erre egyáltalán lehetőség nyílik (pl. eltekintenek az egységes kommunikációs formátum alkalmazásától).

E "leépüléssel" párhuzamosan fokozódó információhiány is tapasztalható. Így pl. az SITK-ban megnö-

vekedett az érdeklődés a fordítások, a tanulmányok és elemzések iránt, akárcsak az irodalomkutatások iránt is, feltéve hogy a könyvtár velük együtt kézbe tudja adni a primer dokumentumokat, ami az adott helyzetben korántsem könnyű feladat. S ráadásul egyre többre kerül, minthogy számos könyvtár a kölcsönzést fizetett szolgáltatássá tette.

Azok a könyvtárak és információs munkahelyek, amelyeknek – fenntartójuk prosperálása folytán – jó esélyük van a túlélésre, kezdenek együttműködési körökbe tömörülni. Ezeknél – nem mint korábban, amikor az együttműködés is formalitássá degradálódott – megvan a közös motiváció: minél olcsóbban minél minőségibb szolgáltatásokat biztosítani.

Az együttműködési körök kezdemények tulajdonképpen a majdani műszaki könyvtári és információs rendszer előképei, az alulról való szerveződés példái. E tekintetben kezd a dolog hasonlítani a nyugati államok – elsősorban az NSZK – alkalmazta decentralizált és hierarchiát kerülő megoldásokhoz.

E kezdeti fejleményekhez képest, hozzájuk igazodva az SITK koordinációs központi szerepkör kialakítására és vállalására készül. Ezen belül a többi intézmény támaszául is a műszaki irodalom beszerzését, az adatbázis-szolgáltatást, a központi katalógusok vezetését és működtetését, a bel- és külföldi könyvtárközi kölcsönzést illetően. Szeretne "access library" lenni, azaz nem azon az elven dolgozni, hogy majd azt kínálja fel, amit beszerez, hanem azt beszerezni és nyújtani, amire használói igény mutatkozik.

Ami a finanszírozás kérdéseit illeti, mindenekelőtt a fenntartókat kell érdekeltté tenni a szükséges keretek rendelkezésre bocsátásában. Ezenfelül – nemzetgazdasági szinten – ki kell munkálni a fejlesztési projektek kiírásának és a szakmai pályázatadásnak a rendszerét. A kutatási-fejlesztési intézményekben működő könyvtárak és információs munkahelyek dotálását az intézmények költségvetésén belül látszik célszerűnek megoldani.

/BÍROVÁ, D. – EHNOVÁ, M.: Majú perspektivu technické knižnice a informačné strediská na Slovensku? = Knižnice a informácie, 23. köt. 5. sz. 1991. p. 211 – 214./

(Futala Tibor)

Az emberi jogok információs és dokumentációs rendszere – a HURIDOCS

A HURIDOCS (Human Rights Information and Documentation Systems, International) a strasbourgi Európa Tanács mellett működő emberjogi doku-

mentációs központ által összefogott és menedzselte információs-dokumentációs rendszer. Célja, hogy a rendszer egyes résztvevőinek összekapcsolásával